Bestuurlijke toekomst Landsmeer: Hoe nu verder?

BO-sessie 1 april 2021

1. Inleiding

Op 11 juni 2020 heeft de raad tijdens een BO-sessie gesproken over de notitie: Bestuurlijke toekomst Landsmeer: Stand van zaken en varianten BT (bijlage 1). In deze notitie wordt de stand van zaken rond april 2020 en een aantal theoretische samenwerkingsvarianten (bestuurlijk en ambtelijk) beschreven. Op basis daarvan heeft het college vorig jaar een aantal conclusies getrokken. Een korte samenvatting van deze conclusies treft u onderstaand:

- een bestuurlijke fusie met de gemeente Waterland, Oostzaan en Wormerland is niet mogelijk vanwege de wens van deze gemeenten om zelfstandig te blijven. Landsmeer staat daardoor alleen in haar wens tot een bestuurlijke fusie met groen-landelijke gemeenten. Een ambtelijke fusie met Wormerland en Oostzaan voldoet daarnaast niet aan de door de raad gestelde voorwaarden aan een ambtelijke fusie.

- een bestuurlijke fusie met Amsterdam brengt met zich mee dat Landsmeer uit de regio Zaanstreek-Waterland treedt en daarmee ook uit bijna alle bestaande gemeenschappelijke regelingen en netwerksamenwerkingen.
  Een bestuurlijke fusie met Purmerend voldoet in ruimere mate aan de door de raad gestelde voorwaarden. Een bestuurlijke fusie met Amsterdam of Purmerend scoort het beste als het gaat om robuustheid, bestendigheid, slag- en bestuurskracht.

- een bestuurlijke fusie met Oostzaan leek kansrijk omdat het college van Oostzaan gevraagd had om in gesprek te blijven over mogelijkheden in de toekomst. Of de raad van Oostzaan bereid is om na te denken over andere opties dan ‘samenwerking’ was op dat moment nog niet duidelijk.

Het college concludeerde dat de situatie en kwetsbare positie van Landsmeer aanleiding gaf om op zo kort mogelijke termijn noodzakelijke vervolgstappen te zetten. Het college adviseerde daarom om met het college van Oostzaan in gesprek te gaan. En tegelijkertijd een brief aan de provincie te sturen met het verzoek tot hulp en de visie van de provincie op de verschillende (fusie) varianten te vernemen.
Tijdens de BO-sessie op 11 juni jl. heeft de raad geen nieuwe of gewijzigde standpunten ingenomen. Na afloop van de BO-sessie is geconcludeerd dat een meerderheid van de raad nog steeds achter een bestuurlijke fusie staat. Een minderheid van de raad is voor een bestuurlijke fusie met Amsterdam.

Inmiddels zijn we een halfjaar verder en is er het nodige gebeurd. In de notitie die nu voorligt blikt het college van Landsmeer terug op de periode na voornoemde BO-sessie: juni 2020 tot en met februari 2021. De belangrijkste ontwikkelingen die een relatie hebben met de bestuurlijke toekomst van Landsmeer worden kort beschreven.

Het college nodigt de gemeenteraad opnieuw uit om over de ontstane situatie in gesprek te gaan en van gedachten te wisselen over andere mogelijkheden voor Landsmeer. Deze notitie en de notitie die besproken is op 11 juni 2020 dient daarbij als input voor dit gesprek.

2. Terugblik belangrijke ontwikkelingen voor de Bestuurlijke Toekomst van Landsmeer (periode juni 2020 – februari 2021)

Start werving & selectie kroonbenoemde burgemeester (eind juni 2020)
Na de BO-sessie in juni 2020 heeft de raad, op aangeven van de Commissaris van de Koning, eind juni kenbaar gemaakt te starten met de procedure voor een kroonbenoemde burgemeester. Dit hangt samen met het besef dat een bestuurlijke fusie voorlopig niet aan de orde is en nog zeker geruime tijd op zich zal laten wachten. Het profiel van de nieuwe burgemeester is in september vastgesteld waarna de werving is gestart. In het profiel is opgenomen dat Landsmeer nog steeds streeft naar een bestuurlijke fusie met buurgemeenten. Op 2 maart jl. heeft de raad besloten om de heer L.A. (Leon) de Lange voor te dragen als nieuwe burgemeester van Landsmeer. Naar verwachting zal de installatie op 19 mei 2021 zijn.

Overleg college Landsmeer – Provincie Noord-Holland (september 2020)
Het college heeft op 16 juni 2020 een brief (bijlage 2) verzonden naar de provincie N-H. In deze brief verzoekt het college tot overleg over: de ontstane situatie, de in de notitie beschreven fusievarianten en (on)mogelijkheden tot bijstand en eventuele interventies door de provincie. Op 2 september jl. heeft een gesprek plaatsgevonden tussen het college, de commissaris van de Koning de heer Van Dijk en gedeputeerde mevrouw Zaal. Het college heeft in dit gesprek de huidige situatie en knelpunten uiteengezet. Van het gesprek is een openbaar verslag gemaakt (bijlage 3). De brief van 16 juni en het verslag van het gesprek op 2 september heeft uw raad eerder ontvangen. Ook zijn beide stukken ter informatie naar alle colleges van de gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland gezonden.

De provincie heeft tijdens het gesprek mede haar visie gegeven op de verschillende varianten die beschreven staan in notitie BT Landsmeer: Stand van zaken en varianten'. Onderstaand treft u deze visie.

Ambtelijke fusie met Oostzaan en Wormerland: gemeenten zelf kunnen bepalen of ze ambtelijk willen fuseren. De provincie is geen voorstander is van ambtelijke fusies, tenzij het een opmaat vormt naar een bestuurlijke fusie. Ambtelijke fusies zijn suboptimaal en kennen inefficiënties. Daarnaast blijkt uit de zelfevaluatie van OVER-gemeenten en de gesprekken die de provincie met beide colleges heeft gevoerd, dat dit construct niet goed werkt. Een ambtelijke fusie van Landsmeer met Oostzaan en Wormerland gaat de problemen van Landsmeer, maar ook die van Wormerland en Oostzaan, niet oplossen. Voor de provincie is dit geen wenselijk scenario.

Bestuurlijke fusie met Oostzaan: dit scenario niet zal leiden tot een duurzame en robuuste nieuwe gemeente. Oostzaan en Landsmeer samen hebben circa 20.000 inwoners. De provincie dient fusievoorstellen te toetsen aan de criteria uit het landelijk beleidskader gemeentelijke herindeling. Deze combinatie scoort niet goed op de criteria en daarom zal de provincie een dergelijk voorstel niet steunen.

Bestuurlijke fusie met Amsterdam: dit scenario is mogelijk. Het leidt tot een robuuste en duurzame nieuwe gemeente. Complicerende factor is dat Amsterdam momenteel een fusietraject met Weesp doorloopt. Een fusie met Landsmeer kan pas op z'n vroegst per 2026. Daarnaast betekent het dat

Landsmeer uit de regio Zaanstreek-Waterland treedt en daarmee ook uit bijna alle bestaande GR-en en samenwerkingen. Dit kan, maar is niet optimaal.

Bestuurlijke fusie met Purmerend: dit is een logischere optie dan Amsterdam. Na de fusie van Purmerend met Beemster, vormt deze nieuwe gemeente een groenere gemeente en sluit dan beter aan bij de groen-landelijke voorwaarde van de raad en inwoners. Daarnaast hoeft Landsmeer niet uit de samenwerkingen in regio Zaanstreek-Waterland te treden. Een fusie met Purmerend kan ook op z'n vroegst pas per 2026.

De provincie vindt het verder belangrijk voor de regio om een gezamenlijk visie op de toekomstige bestuurlijke organisatie en positie in de regio te hebben. Deze visie is er nu niet. De provincie heeft aangegeven dat zij hiertoe het initiatief nemen door als eerste een overleg te initiëren met (een afvaardiging van) bestuurders van de acht regiogemeenten.

Motie raad Oostzaan (september 2020)
Op 14 september jl. heeft de raad van Oostzaan een motie aangenomen waarin geconstateerd wordt dat er vanuit Landsmeer een duidelijk signaal komt dat er gezocht wordt naar verdere samenwerking. In deze motie wordt de griffier verzocht om contact op te nemen met de griffier van Landsmeer om op zo kort mogelijke termijn, in 2020, een gezamenlijke raadsvergadering te beleggen met Landsmeer.
In de toelichting van de motie wordt onder meer aangegeven: *"GroenLinks en de VVD hebben gesprekken gevoerd met hun partij in Landsmeer en daarbij is duidelijk geworden dat er in Landsmeer nu een meerderheid lijkt te zijn voor verdere samenwerking."*

Inmiddels zijn er twee digitale bijeenkomsten geweest met de raad van Oostzaan en Landsmeer. De eerste bijeenkomst was op 24 november jl. en de tweede op 26 januari jl. Tijdens de eerste bijeenkomst is globaal verkend wat de voor- en nadelen zijn van een bestuurlijke en ambtelijke samenwerking, en wat de voor- en nadelen zijn van geen samenwerking.
De tweede bijeenkomst stond in het teken van wat het doel is van een samenwerking: wel of geen stip op de bestuurlijke horizon, hoe de samenwerking geïntensiveerd zou kunnen worden en hoe en wanneer Wormerland hierbij te betrekken.

De colleges van Oostzaan en Landsmeer zijn tot nu toe niet actief betrokken geweest bij beide overleggen. De portefeuillehouder BT van Landsmeer en de locoburgemeester van Oostzaan zijn als toehoorder wel aanwezig geweest bij het tweede overleg. Voor de verslagen van beide overleggen verwijzen wij naar de griffie.

Programmabegroting 2021 – 2024: Landsmeer, een 'beheergemeente' (oktober 2020)
Het college heeft de gemeenteraad een structureel sluitende begroting kunnen voorleggen voor de periode 2021 - 2024. Om dit mogelijk te maken heeft het college in augustus een pakket maatregelen aan de raad gepresenteerd met kostenbesparingen en verdiencapaciteit. De raad heeft deze voorstellen besproken tijdens de BO-sessie op 10 september jl. De financiële ontwikkelingen maakten het noodzakelijk om alle voorgestelde bezuinigingsmaatregelen op te nemen in de begroting en daarnaast nog extra maatregelen op te nemen om tot een sluitende begroting te komen.

Er zijn ingrijpende keuzes gemaakt waarbij onvermijdelijk naar ambities in de beleidsuitvoering en dienstverlening is gekeken. De subsidies voor maatschappelijke organisaties en verenigingen staan onder druk. De lasten voor de inwoners van Landsmeer zullen de komende jaren noodgedwongen stijgen. Daarnaast is er gesneden in gemeentelijke ambities. Er is ook een structurele taakstelling op de personeelsbegroting opgenomen waar nog invulling aan gegeven moet worden.

De formatieve taakstelling die de ambtelijke organisatie opgelegd heeft gekregen leidt tot toenemende kwetsbaarheid. De organisatie heeft bijna geen budget voor extra mankracht in tijden van grote drukte of vervanging bij langdurige ziekte. De aantrekkingskracht op de arbeidsmarkt zit in het brede takenpakket, maar dat trekt, gezien de salarisgrenzen, veelal enthousiaste (overheids)starters. Die maken (inschattings)fouten en moeten leren. Het opleidingsbudget wordt verkleind. De spoeling is dun, de kwaliteit staat onder druk.
Met al deze maatregelen groeit het besef en is gesteld dat Landsmeer inmiddels een beheergemeente is geworden. Maar wat betekent dat voor Landsmeer? Het is nog niet zo eenvoudig om dat precies te duiden voor de gemeente en de specifieke taakonderdelen. In de kern komt het erop neer dat een beheergemeente een gemeente is:

- die zich richt op het op orde hebben van de basis dienstverlening, waarbij enkel wordt voldaan aan de wettelijke taken en aan wet- en regelgeving bij de uitvoering van deze taken;
- waar zeer weinig tot geen ruimte is voor het realiseren van ambities en het ontwikkelen van nieuw beleid.

In de aankomende periode zal - door het college - invulling worden gegeven aan de ambtelijke taakstelling. Hiervoor is het noodzakelijk dat keuzes gemaakt worden die wellicht gevolgen hebben voor de dienstverlening en de uit te voeren taken: wat kan nog wel, wat niet meer en/of moet anders?

Bestuurlijk overleg colleges Zaanstreek-Waterland – Provincie Noord-Holland (december 2020)
De provincie heeft in vervolg op het gesprek met het college van Landsmeer op 2 september jl., een afvaardiging van de acht colleges uitgenodigd voor overleg op 7 december jl. Tijdens dit overleg is de stand van zaken van de regionale samenwerking Zaanstreek-Waterland besproken. Ook zijn beelden uitgewisseld over de toekomst, de positie van de individuele gemeenten en het ontwikkelen van een bestuurlijke visie op de regio. Van het gesprek is een verslag gemaakt (bijlage 4).

De provincie heeft haar zorg uitgesproken over een aantal gemeenten in de regio (Wormerland, Oostzaan, Waterland en Landsmeer) en over de regio in het algemeen. Geconstateerd is dat alle gemeenten het moeilijk hebben, er steeds meer taken naar gemeenten zijn gedecentraliseerd, de financiën om deze taken uit te voeren achter blijven en inwoners meer verlangen van gemeenten.

De colleges ervaren dat de regionale samenwerking op dit moment beter is dan in het verleden. Dit geldt vooral voor samenwerking op de verschillende inhoudelijke regionale thema's. De verschillende gemeenten zijn daarnaast bezig met de eigen ontwikkeling. De urgentiebeleving is qua visie en tijdpad verschillend als het gaat over een toekomstperspectief. Geconstateerd is dat het proces om te komen tot een bestuurlijke visie op de regio, gezamenlijk moet worden opgepakt met alle

gemeenten en de provincie. Het is hierbij uiterst belangrijk dat ook alle gemeenteraden nauw betrokken worden.

Uitnodiging van de provincie Noord-Holland aan de raden Zaanstreek-Waterland (maart 2021)
In vervolg op het overleg met de provincie en (een afvaardiging) van de colleges van Zaanstreek-Waterland, heeft de provincie een uitnodiging verzonden aan de ZaWa-raden. Dit overleg, over een gezamenlijke visie op de bestuurlijke toekomst van de regio Zaanstreek-Waterland, moet nog plaatsvinden.
Verwacht wordt dat dit traject enige tijd in beslag zal nemen, mede doordat de verschillende gemeenten bezig zijn bezig met de eigen ontwikkeling, de urgentie beleving qua visie en tijdpad verschillend is en er over een jaar gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden. Partijen zijn al druk met het ontwikkelen en de voorbereiding van de eigen partijprogramma's. Of het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op de bestuurlijke toekomst van de regio prioriteit heeft is op dit moment nog niet duidelijk.

3. Welke mogelijkheden zijn er nu nog?

- Bestuurlijke fusie met Oostzaan?
- Federatiegemeente?
- Bestuurlijke fusie met Purmerend of Amsterdam?
- Wachten tot na de gemeenteraadsverkiezingen?

In de notitie: 'Bestuurlijke toekomst Landsmeer: Stand van zaken en varianten BT' (bijlage 1) worden een aantal mogelijkheden geschetst die wellicht nog openstaan. Voor een volledig overzicht verwijzen wij naar deze notitie. We weten inmiddels dat een bestuurlijke of ambtelijke fusie met Waterland, en zo mogelijk Wormeland en Oostzaan op dit moment niet tot de mogelijkheden behoort. We gaan hier daarom niet meer verder op in.

Een van de andere mogelijkheden was het in gesprek gaan met de gemeente Oostzaan over een mogelijke bestuurlijke fusie met deze gemeente. Dit omdat het college van Oostzaan aan het college van Landsmeer gevraagd heeft om nog geen onomkeerbare besluiten te nemen. Andere mogelijkheden die genoemd zijn: een bestuurlijke fusie met Purmerend of Amsterdam.
Hoewel in het raadsbesluit van mei 2019 een fusie met Amsterdam of Purmerend niet genoemd is en eerder de raad deze opties als niet-wenselijk heeft bestempeld, staan deze mogelijkheden theoretisch nog wel open.

Bestuurlijke fusie met Oostzaan?
Het college heeft de provincie gevraagd te reageren op de verschillende varianten. De provincie heeft in het gesprek op 2 september jl. laten weten dat zij van mening zijn dat een ambtelijke of bestuurlijke fusie met alleen Oostzaan niet zal leiden tot een duurzame en robuuste nieuwe gemeente. Oostzaan en Landsmeer samen hebben circa 20.000 inwoners. De provincie dient fusievoorstellen te toetsen aan de criteria uit het landelijk beleidskader gemeentelijke herindeling. Deze combinatie scoort niet goed op de criteria en daarom zal de provincie een dergelijk voorstel niet steunen.

Het college heeft daaruit geconcludeerd dat het niet zinvol is om deze optie verder te onderzoeken.

Federatiegemeente?
In de afgelopen tijd komt regelmatig de optie ‘federatiegemeente’ naar voren als samenwerkingsvorm. GroenLinks Wormerland heeft een notitie geschreven “Wormerland op weg naar de Toekomst: Een bestuurlijke verkenning met behoud van het succes uit het verleden”.
In deze notitie wordt een indirecte federatiegemeente als mogelijke optie aangegeven om op regionaal niveau samen te werken en tegelijkertijd de zelfstandigheid te bewaren en daarmee een herindeling te voorkomen.
In voorbereiding op de BO-sessie op 1 april a.s. waarin de raad in gesprek gaat over mogelijkheden en vervolgstappen, is een notitie gemaakt waarin nader ingegaan wordt op wat een federatiegemeente nu eigenlijk is en welke vormen er zijn (bijlage 5). Daarnaast wordt (globaal) ingegaan op de vraag of het vormen van een federatiegemeente een reële oplossing kan zijn voor Landsmeer. Voor verdere informatie verwijzen wij naar deze notitie.

Zoals alle (bestuurlijke) samenwerkingsverbanden, lijkt het concept van een federatiegemeente voor- en nadelen te hebben. Nergens in Nederland is dit concept beproefd. Hierdoor is het ingewikkeld om precies te beoordelen of het voor Landsmeer een reële optie is, als vervanger voor een bestuurlijke fusie c.q. om te komen tot een duurzame versterking van de organisatie.
Het college onderschrijft de bevindingen van de (globale) verkenning in de notitie en de conclusie dat het deelnemen aan een federatiegemeente voor de gemeente Landsmeer vooralsnog geen duidelijke toegevoegde waarde lijkt te hebben.

Een bestuurlijke fusie met Purmerend of Amsterdam?
Alle varianten om te komen tot een bestuurlijke fusie met de kleine groen-landelijke gemeenten in de regio blijken helaas niet mogelijk te zijn. In theoretische zin behoort daardoor op dit moment alleen een bestuurlijk fusie met Purmerend of Amsterdam tot de mogelijkheden.

Eerder is in beeld gebracht aan welke netwerken en GR-en de verschillende gemeenten deelnemen en tot welke regio deze gemeenten behoren. In tabel 1 treft u nogmaals dit overzicht, beperkt tot Purmerend en Amsterdam.
Ook is eerder een overzicht gemaakt van de door de raad aangegeven criteria en redenen van een fusie in relatie tot verschillende fusievarianten. In tabel 2 treft u nogmaals dit overzicht maar beperkt tot Purmerend en Amsterdam.

Tabel 1

Netwerken - regio's - GR-en ten opzichte van Landsmeer		Landsmeer	Purmerend	Amsterdam	
Metropoolregio Amsterdam	Deelregio Zaanstreek-Waterland	x	x	x/--	
Vervoerregio	Amsteram (GR)	x	x	x	
Politie-eenheden	Noord-Holland	x	x	--	(A'dam)
Veiligheidsregio	Zaanstreek-Waterland (GR)	x	x	--	(A'dam-Amstelland)
Veiligheidshuis	Zaanstreek-Waterland	x	x	--	(A'dam-Amstelland)
Omgevingsdienst	IJmond (GR)	x	x	--	(NZ-kanaalgebied)
GGD	Zaanstreek-Waterland (GR)	x	x	--	(A'dam)
Jeugdzorgregio	Zaanstreek-Waterland	x	x	--	(A'dam-Amstelland)
Centrumgemeente vrouwenopvang/geweld in huiselijke kring	Zaanstad	x	x	--	(A'dam)
Centrumgemeente maatschappelijke opvang & beschermd wonen	Purmerend	x	x	--	(A'dam)
Veilig Thuisregio	Zaanstreek-Waterland	x	x	--	(A'dam-Amstelland)
Woningmarktregio	Metropoolregio Amsterdam	x	x	x	
Kamer van Koophandel	Noordwest	x	x	x	
Zorgkantoorregio	Zaanstreek-Waterland	x	x	--	(A'dam)
	Recreatieschap Twiske-Waterland (GR)	x	x	x	
	Waterlandsarchief (GR)	x	x	--	

Tabel 2

Gevolgen verschillende varianten t.o.v. criteria en redenen fusie	**Fusie Purmerend** (incl. Beemster)	**Fusie Amsterdam** (incl. Weesp)
Aantal inwoners na fusie	ca. 101.200 inw.	ca. 900.500 inw.
Grondoppervlakte na fusie (hectare)	12313	223441
waarvan land	11626	168172
waarvan water	687	55269
Robuuste omvang: ca. 50.000 inwoners	+	+
Fusie: met groen-landelijke gemeenten	- -	- -
Bestendigheid: geen nieuwe discussie(s) < 7-10 jaar	+	+
Versteviging bestuurskracht in de regio (ZaWa)	++	++
Robuste organisatie: verminderen kwetsbaarheid (w.o. eenpitters)	++	++
Verbeteren slagkracht m.b.t. overheveling taken Rijk en andere majeure opgaven	++	++
Realiseren normen dienstverlening aan inwoners / bedrijven	++	++
Realiseren ambities raad	++	++
Bijna geen gevolgen regio-indeling voor inwoners en bedrijven van Landsmeer	+	- -
Vermoedelijk draagvlak inwoners (op basis van onderzoeken, bijeenkomsten, enquetes etc.)	- -	-

Fusie met Purmerend (en Beemster)

Als de fusie tussen Purmerend en Beemster een feit is (1-1-2022), dan wordt aan de gemeente Purmerend een belangrijk polderlandschap toegevoegd, met uitgestrekte akkers. In totaal beslaat de Beemster ca. 7207 hectare. Purmerend is op dit moment nog ca. 2456 hectare groot. Hoewel Purmerend nu geen groen-landelijke gemeente is, verandert dat door de fusie met Beemster. In die zin dat het karakter van de stad Purmerend natuurlijk niet wijzigt.

Indien Landsmeer een fusie met Purmerend wil aangaan dan zal dat een lichte samenvoeging zijn omdat Landsmeer t.o.v. Purmerend te klein is voor een reguliere samenvoeging waarbij er een nieuwe gemeente ontstaat. Een 'lichte samenvoeging' betekent dus dat Purmerend niet wordt opgeheven en dat Landsmeer geïntegreerd wordt in Purmerend. Hierdoor blijven de rechtsgevolgen (zoals een tijdelijke ondertoezichtstelling van de Provincie) achterwege die zijn verbonden aan opheffing voor de niet op te heffen gemeente.

Het netwerk van Landsmeer komt volledig overeen met het netwerk van Purmerend. Een fusie met Purmerend brengt met zich mee dat de samenwerking binnen deze netwerken kan worden voortgezet. Voor de inwoners en bedrijven van Landsmeer die gebruik maken van of deelnemen aan netwerken binnen de jeugd- en gezondheidszorg in de regio Zaanstreek-Waterland geeft dat weinig of geen verandering. Ook op gebied van veiligheid (politie – brandweer) is dat het geval.

Een fusie met Purmerend heeft wel tot gevolg dat de regio-indeling binnen Zaanstreek-Waterland wijzigt. De buiten contouren van Zaanstreek-Waterland wijzigen daardoor echter niet.
Door een fusie met Purmerend ontstaat er een grote gemeente van ca. 101.200 inwoners. En daarmee een grote en sterke partner in de regio Zaanstreek-Waterland.

Purmerend en Beemster bevinden zich op dit moment in een fusietraject. Een fusie met Purmerend kan ook op z'n vroegst pas per 2026. Voorop gesteld dat vanuit Purmerend de bereidheid bestaat, om binnen een zeer kort tijdsbestek opnieuw, een fusietraject in te gaan.

Fusie met Amsterdam

De gemeente Amsterdam is een grootstedelijk gebied met hoofdzakelijk aan de noordwest kant enig open polderlandschap met dorpen als Durgerdam, Holysloot, Ransdorp en Zunderdorp. Na de fusie met Weesp (1-1-2022) beslaat de gemeente Amsterdam ca. 223441 hectare en heeft dan bijna 890.000 inwoners.

Het netwerk van Amsterdam verschilt sterk met dat van Landsmeer. Dit was bij de fusie tussen Amsterdam en Weesp ook het geval. Een fusie tussen gemeenten met sterk verschillende netwerken is ingewikkelder. Dat wordt nog versterkt doordat de fusie een lichte variant betreft. Landsmeer gaat dan over naar het netwerk van de grote fusiegemeente. In geval van Amsterdam, treedt Landsmeer dan uit de regio Zaanstreek-Waterland en daarmee ook uit bestaande gemeenschappelijke regelingen en netwerksamenwerkingen. Landsmeer gaat dan op in Amsterdam en daarmee in de regio Amsterdam-Amstelland.
Dit heeft vooral gevolgen voor de inwoners en bedrijven van Landsmeer die gebruik maken van of deelnemen aan netwerken binnen de jeugd- en gezondheidszorg in de regio Zaanstreek-Waterland. Ook op gebied van veiligheid (politie – brandweer) geeft dat een grote verandering. Landsmeer valt

dan niet meer onder de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland, maar onder de Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland.

Een fusie met Amsterdam heeft ook tot gevolg dat de regio-indeling en de buiten contouren van de regio Zaanstreek-Waterland wijzigt. Door een fusie met Amsterdam ontstaat er een grote gemeente van ca. 900.500 inwoners.

Indien Landsmeer een fusie met Amsterdam wil aangaan dan zal dat uiteraard ook een lichte variant zijn, net als een fusie met Purmerend. Ook hiervoor geldt dat een fusie op z'n vroegst pas per 2026 mogelijk is vanwege het lopende fusietraject met Weesp. En ook vooropgesteld dat Amsterdam de bereidheid heeft om, binnen een zeer kort tijdsbestek opnieuw, een nieuw fusietraject in te gaan.

Wachten tot na de gemeenteraadsverkiezingen?
De gemeenteraadsverkiezingen zijn over een jaar, in maart 2022. De meeste politieke partijen zijn al volop bezig met de voorbereiding hierop. We kunnen niet in de toekomst kijken en weten op dit moment niet wat de uitkomst zal zijn van de verkiezingen. Het politieke landschap van de raden van de groen-landelijke gemeenten kan er anders uitzien dan nu het geval is. Wellicht verandert daarmee ook de visie van raden op het 'bestuurlijk zelfstandig blijven'. Hierdoor kunnen er kansen ontstaan die er nu niet lijken te zijn. Wachten kan daarom zinvol lijken. Aan de andere kant, wachten we dan misschien op iets wat niet komen gaat.

4. Conclusies en aanbevelingen college Landsmeer

De noodzaak om een bestuurlijke fusie aan te gaan is op dit moment nog groter dan op het moment waarop in mei 2019 de raad het fusiebesluit heeft genomen. Onze financiële positie staat inmiddels onder grote druk. Het gevolg hiervan is dat we veel moeilijke keuzes hebben moeten maken om de begroting meerjarig sluitend te krijgen. Met alle gevolgen van dien voor onze inwoners, ondernemers en verenigingen. Hierdoor zijn we uiteindelijk in een onwenselijke positie gekomen: Landsmeer is een beheergemeente geworden. Dit terwijl uw raad veel ambities nastreeft. Ambities die niet meer kunnen worden verwezenlijkt.

Een bestuurlijke of ambtelijke fusie met alleen Oostzaan zal niet op steun kunnen rekenen bij de Provincie. Alle varianten om te komen tot een bestuurlijke fusie met de groen-landelijke gemeenten in de regio blijken op dit moment niet realiseerbaar te zijn. Die conclusie kunnen en moeten we inmiddels helaas trekken.

Het college verwacht dat het traject om te komen tot een gezamenlijke visie op de bestuurlijke toekomst van de regio Zaanstreek-Waterland, nog wel enige tijd in beslag zal nemen en doorloopt naar 2022. Op dit moment is het op z'n minst duidelijk of de uitkomst van deze gezamenlijke visie een handvat biedt voor Landsmeer om te komen tot een bestuurlijke fusie. Mede gezien de verschillende visies op en de wens van de kleinere gemeenten in de regio om bestuurlijke zelfstandig te blijven in de toekomst.

Dat betekent dat alleen een bestuurlijk fusie met Purmerend of Amsterdam tot de mogelijkheden zou kunnen behoren. We laten daarbij andere gemeenten (m.n. Zaanstad en Edam-Volendam) die

niet aan Landsmeer grenzen buiten beschouwing, omdat uw raad dit als een van de criteria heeft opgenomen.

In tabel 1 (pagina 8) staan de gevolgen van een fusie met Purmerend of Amsterdam voor de indeling en samenwerking in de regio Zaanstreek-Waterland. Groot verschil is dat bij een fusie met Purmerend, Landsmeer niet uit de regio Zaanstreek-Waterland treedt, met alle gevolgen van dien voor specifieke doelgroepen / inwoners van Landsmeer. Tegelijkertijd wordt ook in tabel 2 zichtbaar dat beide gemeenten gelijk scoren op de door de raad gestelde criteria en redenen van een fusie.

Tot slot. De gemeenteraadsverkiezingen zijn over een jaar. We weten niet of de uitkomst van de verkiezingen mogelijkheden biedt die er nu niet zijn. Wachten op de uitkomst van de verkiezingen en in dat jaar niets doen is, naar mening van het college, ons niet gegeven. Zeker als blijkt dat de visie van gemeenteraden op het 'bestuurlijk zelfstandig blijven' niet wijzigt.

Advies college
Teneinde alle mogelijkheden te kunnen onderzoeken, adviseert het college uw raad om, in aanvulling op uw fusiebesluit van 23 mei 2019, het college de opdracht te geven om:

- oriënterende gesprekken te voeren met de colleges van Purmerend (incl. Beemster) en Amsterdam over de mogelijkheden van een bestuurlijke fusie;
- de uitkomst van deze gesprekken zo spoedig als mogelijk, maar uiterlijk in het 3e kwartaal 2021 te delen in de raad.

Een bestuurlijke fusie met een van deze gemeenten zal niet eerder kunnen plaatsvinden dan in 2026, omdat zij op dit moment al een herindelingsproces doorlopen. Om u een indicatie te geven van de tijd die nodig is om te komen tot een herindeling, treft u onderstaand schema.
Het formele wettelijke voorbereidingsspoor duurt minimaal 2,5 jaar (op basis van de Wet algemene regels herindeling (Ahri)).

Hieraan vooraf gaat een periode van 'verkenning'. In de verkennende periode worden gesprekken gevoerd, met als sluitstuk een 'principebesluit'. Met een principebesluit start het formele traject.
Op dit moment bevinden wij ons nog in een oriënterende fase. Deze fase ligt nog voor de verkennende periode. Tijdens de oriënterende fase worden de eerste aftastende gesprekken gevoerd zoals voorgesteld in deze notitie.

Het is van belang om alle belanghebbenden, m.n. onze inwoners, bedrijven, verenigingen en de gemeenten in de regio, in een vroeg stadium te betrekken. Dit vroegtijdig betrekken zal een plek krijgen indien de raad besluit tot de verkenning. In deze oriënterende fase is dat nog niet aan de orde. De hele periode van verkenning is een proces dat zorgvuldig doorlopen dient te worden en naast het formele traject, daardoor ook veel tijd vraagt. De totale periode van verkenning tot en met de verkiezingen duurt over het algemeen zeker zo'n vier jaar.

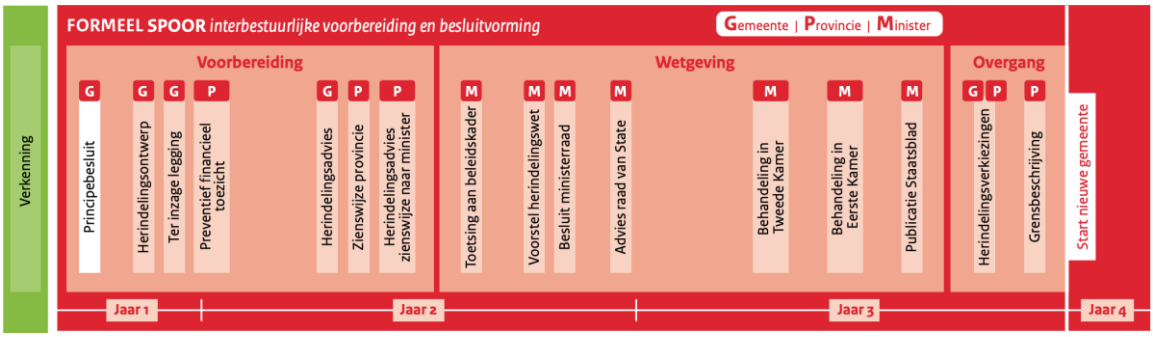
Verkenning
FORMEEL SPOOR interbestuurlijke voorbereiding en besluitvorming
Gemeente | Provincie | Minister
Voorbereiding
Wetgeving
Overgang
G Principebesluit
G Herindelingsontwerp
G Ter inzage legging
P Preventief financieel toezicht
G Herindelingsadvies
P Zienswijze provincie
P Herindelingsadvies zienswijze naar minister
M Toetsing aan beleidskader
M Voorstel herindelingswet
M Besluit ministerraad
M Advies raad van State
M Behandeling in Tweede Kamer
M Behandeling in Eerste Kamer
M Publicatie Staatsblad
G Herindelingsverkiezingen
P Grensbeschrijving
Start nieuwe gemeente
Jaar 1
Jaar 2
Jaar 3
Jaar 4